

บทความที่ :
Article : 18

การนำนโยบายอาชีวศึกษา การจัดการเรียนการสอนร่วม
หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)
ในช่วง พ.ศ. 2557 – 2560 ไปปฏิบัติ

The Implementation of Vocational Education in High-
School Joint Curriculum Project during
2014 - 2017

มณฑา ธรรมจริยาวัฒน์*

Montha Thammajariyawat*

* คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง [Faculty of Political Sciences,
Ramkhamhaeng University] E-mail: montha11@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการวางนโยบาย ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในช่วง พ.ศ. 2557 – 2560 ไปปฏิบัติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ การวิจัยเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และการเข้าสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในโครงการที่ศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูลต่างๆ ระหว่างระดับบุคคลและพื้นที่ที่ใช้ศึกษา และตรวจสอบผลการศึกษาด้วยวิธีการแบบสามเส้า จากการศึกษาพบว่า การออกแบบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยเฉพาะด้านหลักสูตร สาขาวิชาที่เปิดสอนไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ลักษณะปทัสถานและวัตถุประสงค์ของนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) กำหนดไว้ 3 ประเด็น แต่ในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพียงสองประเด็น ต่อมาปัญหาอุปสรรคได้แก่ การที่หน่วยงานในระดับสูงไม่สามารถทำให้หน่วยงานผู้ให้บริการที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างตรงตามเจตจำนงของนโยบาย ทำให้เกิดความล้มเหลวหรือล่าช้าในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งความไม่เข้าใจกระบวนการทำงานที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านงบประมาณ และ 5) ด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เรียน และข้อเสนอแนะเชิงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติสามารถเชื่อมโยงกับ 7 ปัจจัยตามกระบวนการการดำเนินงานโครงการทวิศึกษาเชิงระบบได้

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ; การอาชีวศึกษา; โครงการเรียนร่วมแบบทวิศึกษา

Abstract

This article aims to study the objectives of policy making, problems, obstacles, and recommendations for success factors in implementing the vocational education policy in managing teaching and learning in joint Curriculum Project (B.E. 2557 – 2017) to be implemented use the qualitative research methodology Data were collected using a semi-structured interview with key informants related to the policy implementation process. Research related documents and observation without participation in the project studied then analyzes the content to find the consistency of various data between the personal level and the study area and check the study results with a triangular method. According to studies, it has been found that The policy design of the educational reform policy is not consistent with the problem, especially in education programs that do not comply with the needs of the labor market. Norms and objectives of the vocational education policy, the teaching and learning management of the vocational and upper secondary education (dual education) programs are defined in 3 issues, but the operations that meet the objectives are only two issues Later, problems and obstacles include The high level of agency is unable to make service providers that implement the policy in accordance with the policy's intention. Causing failure or delay in implementing the policy including the lack of understanding of the 5 important work processes which are (1) management (2) curriculum (3) personnel (4) budget and (5) materials and equipment. The suggestion of factors related to the success in vocational education policy, the teaching and learning in joint vocational and upper secondary education (dual education) programs can be linked to the 7

factors according to the system implementation process of the dual education program.

Keywords: Implementation; Vocational Education; Joint Curriculum Project

บทนำ

การกำหนดทิศทางและนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทย มีปัจจัยมาจากโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองที่สร้าง ความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ การพัฒนาและทักษะ รวมถึงทัศนคติให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในการสร้างให้กระบวนการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมและควรค่าแก่สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการศึกษา อำนาจหน้าที่เรื่องนโยบายการศึกษา ในการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ โครงสร้างและระบบการศึกษา ซึ่งการเมืองจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติทางการเมืองให้กับประชาชนและรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 มาตรา 43 และ ฉบับพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สำหรับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อีกทั้งกำหนดแนวทางให้รัฐจัดการศึกษาอบรมให้มีความรู้คู่คุณธรรมและมีกฎหมายการศึกษาเป็นแม่บทในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่ในการจัดทำกฎหมายการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และผลักดันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไทยตลอดมา การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข อนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2545)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ, 2558) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีการกำหนดนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้นเพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงาน

ที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียนทางด้านอาชีพ ซึ่งเป็นนโยบายการศึกษาที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) และสอดคล้องกับพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระราชประสงค์จะช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กในโรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ได้มีการประกอบอาชีพที่ชัดเจน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ นักเรียนสายสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเป้าหมายสำคัญในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาครัฐกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร ซึ่งการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการจัดการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน ทัวถึง และรวดเร็วมากขึ้น และเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไป (นงศลิณี โมสิกะ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ทั้งนี้ได้อบรมหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อผลิตกำลังคนในระดับฝีมือที่ได้มาตรฐานการศึกษาวชิชีพ ต่อมาจึงจัดให้มีการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามความถนัด ความสนใจ โดยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการจัดการอาชีวศึกษาให้ชัดเจน ทัวถึงและรวดเร็วขึ้นสำหรับเป็นทางเลือกของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาผู้เรียนจะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) รวมทั้งขยายความร่วมมือกับภาคเอกชน ได้แก่ สถานประกอบการผู้ให้ฝีมือแรงงานเป็นหลักนั้น ที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายรูปแบบของการสนับสนุนการฝึกงานของนักศึกษาที่กำลังศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่าย

ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนสถานประกอบการในรูปแบบการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถานประกอบการ (เอกชน) และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ในการฝึกงานให้ครบชั่วโมงที่กำหนด อันถือเป็นรูปแบบการบริหารราชการตามนโยบายประชารัฐของรัฐบาลที่เกิดขึ้นในช่วยดังกล่าวด้วย

ดังนั้น ความคาดหวังของโครงการนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหาร หากคู่สัญญาดำเนินการระยะหนึ่งและขาดประสิทธิภาพ เช่น การประสานงาน ความพร้อมอาคาร สถานที่ เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจะเกี่ยวข้องกับความพร้อมของการจัดการศึกษา ความชัดเจนของการทำคู่สัญญา และอีกส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ คือ เรื่องคุณภาพของครู ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงการเป็นอย่างมาก

แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะเรียนทางด้าน สามัญเพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานทางด้านสามัญและอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพถือเป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน สามารถผลิตกำลังคนในระดับฝีมือที่ได้มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงขยายกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดความสนใจ และเข้าเรียนอาชีวศึกษาได้ง่ายขึ้น ด้วยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการจัดการอาชีวศึกษาได้อย่างทั่วถึง ได้กำหนดกลุ่มหมาย คือ ทุกสถานศึกษาที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่สามารถทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ โดยมีเงื่อนไขการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ 1. เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2. ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ และทำโครงการพัฒนา

ทักษะวิชาชีพ 3. เข้ารับการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด และ 4. เข้ารับการทดสอบ V-NET และ O-NET (รายงานการประชุมพิจารณาข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สถาบันบัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). 2560)

จากปัญหาข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นความสำคัญดังกล่าว บทความนี้จึงต้องการศึกษาปทัสถานการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติในระหว่าง พ.ศ. 2557 – 2560 ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการวางนโยบายในการนำนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ
3. เพื่อเสนอแนะปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งได้ใช้เทคนิคการวิจัยต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสารข้อมูลในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับนโยบายอาชีวศึกษา และเอกสารทางวิชาการประเภทต่างๆ

ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือทางเว็บไซต์ต่างๆ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided Interview) เพื่อให้มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง มีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันได้

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation observation) สำหรับใช้ตรวจสอบเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ ใช้วิธีการศึกษาโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวิทยาลัยอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) และการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารว่ามีความถูกต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับข้อมูลของงานวิจัยหรือไม่ โดยตรวจสอบตั้งแต่ แผน นโยบาย ผลกระทบ การทำงานของนโยบาย: ผู้ทรงคุณวุฒิกับการกำหนดนโยบายอาชีวศึกษาด้วย

4. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ (Participants) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายอาชีวศึกษา อันประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานอาชีวศึกษา 2) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 4) ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 6) ผู้ทรงคุณวุฒิจากวิทยาลัยในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ 7) ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร

5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary

Research) ได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) หรือแบบแผนหลัก (Major Pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด หลังจากนั้นนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกเป็นประเด็นย่อย (Sub-Themes) และหัวข้อย่อย (Categories) รวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อน (Reflecting) ในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินการกระบวนการวิจัย เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกในครั้งนี้มี ความแข็งแกร่งและแม่นยำ (Rigor) สร้างให้กระบวนการวิจัยมีความเข้มข้นมากขึ้น (Intensive Process) มากขึ้น และได้ทำการพรรณาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิธีการเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายเชิงคุณภาพต่อไป

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถแสดงได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ของการวางนโยบายในการนำนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ

จากการศึกษาลักษณะปทัสถานและวัตถุประสงค์ของนโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) พบว่า จากวัตถุประสงค์ของโครงการทวิศึกษาที่กำหนดไว้ 3 ประเด็น 1. เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจ 2. เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา และ 3. เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ในการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์สองประการแรก คือ นักเรียนจาก สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สพฐ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร (ทน.) ที่ 3 ที่ให้ผู้เรียน

มีทางเลือกในการเรียน 2 หลักสูตรไปพร้อมกันและได้รับ 2 วุฒิ เมื่อมีผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรทั้งสองหลักสูตร ยังมีปัจจัยเงื่อนไขที่ผู้เรียนและผู้ปกครองควรได้รับความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การไม่ได้รับทราบเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการทวิศึกษา หรือได้รับฟังแต่ไม่มีความเข้าใจเพียงพอ อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิด และทำให้กระบวนการทำงานเกิดปัญหา เช่น การคัดเลือกนักเรียนสังกัดสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร (ทน.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เข้าร่วมโครงการนั้นพบว่า มีนักเรียนที่ไม่เข้าใจรายละเอียดของโครงการมากนัก เพียงแต่สนใจว่าเมื่อเข้าโครงการแล้วจะได้ 2 วุฒิ ดังนั้นเมื่อได้เข้าเรียนจริงและพบว่าไม่เป็นเหมือนที่ ได้รับฟังมาหรือที่คาดหวังไว้ จึงทำให้นักเรียนผิดหวัง หหมดความสนใจ และไม่เข้าเรียน เป็นเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

2. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาส่วนนี้ พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค (Macro Implementation) ปัญหาที่สำคัญคือการที่หน่วยงานในระดับสูงไม่สามารถทำให้หน่วยงานระดับล่าง หรือหน่วยงานที่ให้บริการของรัฐบาลนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างตรงตามเจตจำนงของนโยบาย (Policy intent) ทำให้เกิดความล้มเหลวหรือล่าช้าในการนำไปนโยบายไปปฏิบัติ และยังขึ้นอยู่กับเหตุการณ์หรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเอง หากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่อง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของการดำเนินงานการจัดการศึกษา โครงการทวิศึกษา เป็นปัจจัยพื้นฐานหลักในการดำเนินงานโครงการเป็นอย่างมาก เนื่องจากการตระหนักในเป้าหมายเดียวกัน จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและทุกระดับทั้งในระดับนโยบาย ระดับประสานงานนโยบาย ระดับสถานศึกษาทั้งผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีแนวทางไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าใจ จะต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของนโยบายสู่โครงการในการส่งเสริมความตระหนักในการเรียนรู้ทางด้านอาชีพของผู้เรียน และการเพิ่มจำนวนผู้เรียนในสายอาชีพให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของ

ตนเอง โดยมีทางเลือกในการศึกษาหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายว่าจะศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ หรือ สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ 2 วุฒิ ประการสำคัญ การมองเห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทวิศึกษาของผู้เกี่ยวข้องที่จะนำทุกฝ่ายสู่แรงผลักดันที่จะทำให้ผู้รับผิดชอบในระดับต่างๆสามารถดำเนินงานโครงการต่อไป ซึ่งเป็นคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับทุกสังกัดตอบตรงกัน

ผลการวิจัยยังพบว่า การที่จะทำให้หน่วยงานระดับล่างยอมรับแนวทางแผนงาน โครงการ หรือผลของการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติต่อไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา หน่วยงานการเมืองระดับท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการที่จะสร้างขวัญและกำลังใจและพร้อมที่จะรับนโยบายไปปฏิบัติ แต่การยอมรับโครงการนั้น ยังไม่สามารถมั่นใจได้ว่า นโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เนื่องจากอำนาจที่แท้จริงการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมขึ้นกับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติได้แก่ ข้าราชการระดับล่าง เป็นสำคัญ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ ครู อาจารย์ ได้พบเหตุผลสำคัญของการเข้าร่วมโครงการคือ เป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายในการพัฒนานุเคราะห์ให้มีความเหมาะสมทางวิชาการและวิชาชีพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการ กล่าวคือ การเข้าร่วมโครงการนี้ไม่ได้มาจากความจำเป็นหรือความต้องการของสถานศึกษาทุกแห่ง แต่สิ่งที่เป็นเหตุผลสอดคล้องกันทุกฝ่าย คือ เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียน แม้ว่าจะยังคงมีสถานศึกษาบางแห่งที่บุคลากรได้ให้ข้อมูลว่ามีปัญหาในการดำเนินการเนื่องจากความไม่เข้าใจในจุดประสงค์ เป้าหมาย การทำงาน ซึ่งน่าจะมีผลไปถึงความไม่เข้าใจกระบวนการทำงานในขั้นตอนต่อไปด้วย ซึ่งสามารถสรุปสภาพปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยในการดำเนินงานที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการบริหารจัดการ ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนถึงวิธีการเรียนรู้ที่ต้องการผู้เรียนที่มีพื้นฐานและความตั้งใจในการเรียนสูง จึงจะสำเร็จการศึกษาและได้รับ 2 วุฒิในเวลา 3 ปี ทำให้ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนในโครงการ ส่วนหนึ่งต้องออกจากโครงการเพราะไม่สามารถจัดเวลาเรียนได้ โดยเฉพาะผู้เรียนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม (กศน.) ส่วนผู้เรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ส่วนมากเป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานระดับผลการเรียนไม่สูงมากนัก เมื่อต้อง

เทียบโอนผลการเรียนระหว่างหลักสูตรสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งต้องได้ระดับคะแนน 2 ขึ้นไป ทำให้ต้องมีความตั้งใจและความพยายามในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้การเลือกประเภทวิชาเป็นไปตามสนใจของผู้เรียนและความพร้อมและความเพียงพอของอาจารย์ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นสิ่งที่นำมาสู่การกำหนดประเภทวิชา/สาขาวิชาที่ดำเนินโครงการ จึงทำให้ประเภทวิชาส่วนใหญ่ที่มีผู้เรียนไปเน้นที่พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ได้วิเคราะห์จากความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

2) ด้านหลักสูตร การเรียนหลักสูตร 2 หลักสูตรไปพร้อมกัน โดยใช้การเทียบโอนทั้งรายวิชาและกลุ่มวิชาระหว่างหลักสูตรสายสามัญและสายอาชีพต้องการเวลาให้ผู้เรียนต้องเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าการเรียนเพียงหลักสูตรเดียวและเกณฑ์การประเมินผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์เดิมของแต่ละหลักสูตรที่กำหนดทำให้ผู้เรียนต้องมีพื้นฐานการเรียนที่เหมาะสมและมีแนวทางการเรียนที่ต้องการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจากครูผู้สอนเป็นพิเศษ

3) ด้านบุคลากร โดยเฉพาะอาจารย์ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่ยังมีไม่เพียงพอและไม่สามารถจัดการะงานในประเภทวิชาและสาขาวิชาที่เป็นตามความต้องการในการเรียนของผู้เรียนได้ ผู้เรียนมีพื้นฐานทางการเรียนน้อย ขาดความตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนอย่างจริงจัง ต้องการการปรับตัวในการเรียนในสภาพที่เป็นระบบในชั้นเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนหนึ่งยังไม่ค้นพบความถนัดของตนเองเลือกเรียนตามกลุ่มเพื่อน ผู้สอนโดยเฉพาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีภาระงานเพิ่มขึ้นมาก ขาดขวัญกำลังใจ อาจารย์ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สพฐ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีภาระในการติดตามเอาใจใส่ดูแลผู้เรียนในการเรียนตามโครงการอย่างใกล้ชิดมากขึ้น รวมทั้งผู้บริหารขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนและไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรืออาจารย์ในการติดตามดูแลโครงการให้ชัดเจนเป็นเพียงระบบของการทำงานปกติในการทำงานจึงขาดความชัดเจนกับผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดแผนการเรียน การเทียบโอนผลการ

เรียน และการประสานสัมพันธ์กับสถาบันคู่สัญญา ในส่วนของผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) ด้านงบประมาณ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการทั้งในเรื่องการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ วัสดุฝึก ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน การจ่ายค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการ เช่น ค่าเดินทาง ในการสอนต่างสถานศึกษา ค่าเดินทางของผู้เรียน และค่าเครื่องแบบในการฝึกงานในสายอาชีพของนักเรียน สายสามัญ เป็นต้น

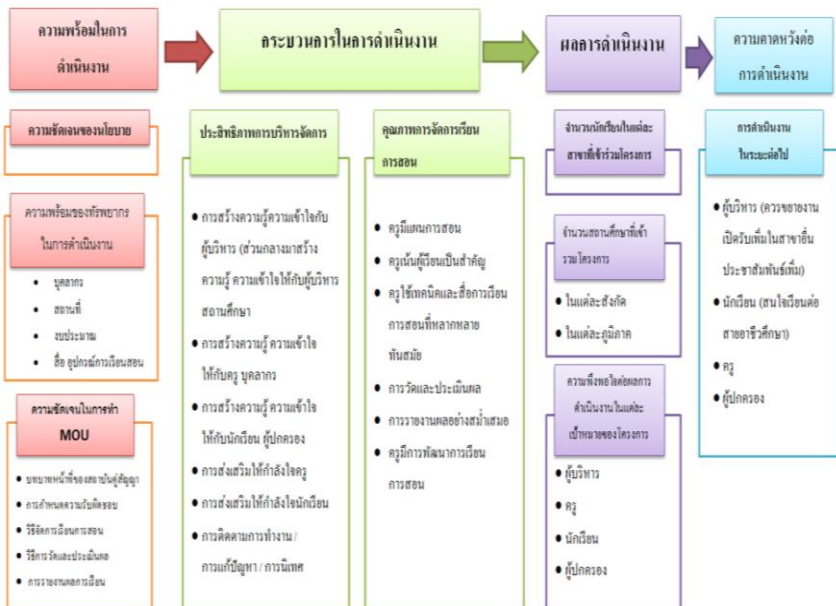
5) ด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เรียน มีความไม่พร้อมทั้งเรื่องปริมาณ และคุณภาพการใช้งาน อาคารสถานที่ ไม่เหมาะสม และการเดินทางไปนอกสถานที่เกิดความไม่สะดวกปลอดภัยของนักเรียนและครู/อาจารย์

ด้านกระบวนการในการดำเนินงานโครงการ พบปัญหา ยังขาดระบบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางการเรียนที่เหมาะสมกับการเรียน 2 หลักสูตรในเวลาเดียวกัน ยังต้องการกระบวนการติดตามการดำเนินงานโครงการให้ชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษาและระหว่างสถาบันคู่สัญญาให้เป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น ขาดระบบการนิเทศติดตามครู/อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโครงการเป็นการเฉพาะ ครู/อาจารย์ทำหน้าที่ตามความรับผิดชอบตามนโยบายที่ได้รับ โดยขาดการสนับสนุนขวัญกำลังใจเท่าที่ควร ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ชัดเจนกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยดูแลผู้เรียนในการเรียนรู้ และมีระบบในการติดตามให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในโครงการเป็นการเฉพาะ

นอกจากนี้ในด้านผลผลิตของโครงการทวิศึกษาฯ จากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการทวิศึกษาฯ กลุ่มต่างมีความพึงพอใจต่อนโยบายในการดำเนินงานโครงการทวิศึกษาฯ ที่ให้โอกาสผู้เรียนที่เรียนสายสามัญได้เรียนในสายอาชีพไปพร้อมกัน แต่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู/อาจารย์ที่ให้การสัมภาษณ์ ยังมีความกังวลใจถึงคุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการ ว่าจะมีความรู้ และสมรรถนะ ทัดเทียมกับผู้เรียนที่เรียนเพียงหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง โดยเฉพาะทักษะทางด้านอาชีพในวุฒิ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่ได้รับ

3. ข้อเสนอแนะปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ

ภาพที่ 1: สรุปผลข้อเสนอแนะสำหรับความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ

จากภาพแสดงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการทวิศึกษาสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงข้อมูลพบว่า มี 7 ปัจจัยตามกระบวนการการดำเนินงานโครงการทวิศึกษาเชิงระบบ ดังนี้

1. ปัจจัยความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานตามโครงการทวิศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน คู่มือในการดำเนินงานโครงการทวิศึกษา มีความชัดเจนที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ การ

สนับสนุนการดำเนินงานโครงการทวิศึกษาและความชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน

2. ปัจจัยความพร้อมในการจัดการศึกษาตามโครงการทวิศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยด้านสื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอน งบประมาณบุคลากรและสถานที่

3. ปัจจัยความชัดเจนในการจัดทำ MOU ระหว่างสถานศึกษาคู่สัญญา (MOU) ประกอบด้วย การรายงานผลการเรียน บทบาทหน้าที่ของสถาบันคู่สัญญา วิธีการวัดและประเมินผล การกำหนดความรับผิดชอบ และวิธีการจัดการเรียนการสอน

4. ปัจจัยประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโครงการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง การสร้างความรู้ความเข้าใจในกับครูและบุคลากร และการติดตามการทำงาน การแก้ปัญหา การนิเทศ

5. ปัจจัยคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ที่สอนในโครงการทวิศึกษา ประกอบด้วย การใช้เทคนิคและสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทันสมัย การพัฒนาการเรียนการสอนของครู การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำผลการวัดและประเมินไปใช้ และการให้ผลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ

6. ปัจจัยความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาโครงการทวิศึกษาในสถานศึกษา ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานวิชาชีพระดับฝีมือ การส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับระหว่างสถานศึกษา การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสำเร็จตามความถนัด ความสนใจ การสร้างโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพให้กับผู้เรียน

7. ปัจจัยความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาโครงการทวิศึกษาในระยะต่อไป ประกอบด้วย การขยายความร่วมมือกับสถานประกอบการ การขยายการจัดการศึกษา และการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลศึกษาถึงกระบวนการกำหนดนโยบายอาชีวศึกษาในการนํานโยบายอาชีวศึกษาการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอน

ปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติ พบว่าการไม่ได้รับทราบเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการทวิศึกษา หรือได้รับฟังแต่ไม่มีความเข้าใจเพียงพอ อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิด และทำให้กระบวนการทำงานเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ แมชมาเนียน และซาบาเทียร์ (อ้างถึงในวรเดช จันทรศร, 2559) ให้ความเห็นว่า การที่นโยบายจะได้รับการปฏิบัติมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นๆ ด้วย เช่น การคัดเลือคนักเรียนสังกัดสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร (ทน.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เข้าร่วมโครงการนั้น พบว่า มีนักเรียนที่ไม่เข้าใจรายละเอียดของโครงการมากนัก เพียงแต่สนใจว่าเมื่อเข้าโครงการแล้วจะได้ 2 วุฒิดังนั้นเมื่อได้เข้าเรียนจริงและพบว่าไม่เป็นเหมือนที่ ได้รับฟังมาหรือที่คาดหวังไว้ จึงทำให้นักเรียนผิดหวัง หหมดความสนใจ และไม่เข้าเรียน เป็นเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

จากผลศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไปปฏิบัติที่เกิดขึ้นนั้นหากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Berman and McLaughlin (อ้างถึง วรเดช จันทรศร 2559 : 33) กล่าวถึง ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การนำนโยบายมาปฏิบัติเกิดความไม่แน่นอนหรือล้มเหลว นั้นมี 4 ปัจจัย คือ ความขัดแย้งของเป้าหมาย การให้ความสนับสนุนหรือให้อำนาจในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน การขาดแคลนทรัพยากร และอุปสรรคด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานหรือองค์กร โดยเฉพาะยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งผ่านนโยบายมากเท่าใด ก็ยังจะมีปัญหาเหมือนกัน

นอกจากนี้ยังพบว่าการที่จะทำให้หน่วยงานระดับล่างยอมรับแนวทาง แผนงานโครงการ หรือผลของการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติต่อไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น บริบทของสถานศึกษาหน่วยงานการเมืองระดับท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการที่จะสร้างขวัญและกำลังใจ และพร้อมที่จะรับนโยบายไปปฏิบัติ แต่ การยอมรับโครงการนั้น ยังไม่สามารถมั่นใจได้ว่า นโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เนื่องจากอำนาจที่แท้จริงการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมขึ้นกับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติได้แก่ ข้าราชการระดับล่าง เป็นสำคัญซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lipsky (อ้างใน วรเดช จันทรศร 2559 : 37) กล่าวถึงการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาคด้วย

และประเด็นการนำนโยบายหรือโครงการดังกล่าวมาปฏิบัติให้บรรลุผลนั้น จะต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การประสานประโยชน์ระหว่างหน่วยงานเจ้าของโครงการกับองค์การระดับล่างที่ทำหน้าที่ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Berman (อ้างใน วรเดช จันทรศร : 2559 : 37) ที่เรียกว่า “การปรับตัวเข้าหากันและกัน” (Mutual Adaptation) กล่าวคือ การสั่งการจากระดับผู้บริหารอย่างเร่งด่วน ก่อให้เกิดความไม่พร้อมทั้งด้านหลักสูตร สถานที่ ครูผู้สอนที่มีภาระงานประจำมากอยู่แล้วด้วย ย่อมไม่ได้รับการยอมรับหรือการปรับตัวที่จะปฏิบัติ ซึ่งเกิดขึ้นในการดำเนินงานโครงการทวิศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. 2557–2560 ตามที่ได้ศึกษาในครั้งนั้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอด้านความชัดเจนในการออกแบบนโยบาย ควรแก้ไขหลักสูตรสาขาวิชาที่เปิดสอนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง และการดำเนินงานของสถานศึกษาคู่สัญญาระหว่างสถานศึกษาสังกัด สพฐ. หรือ กศน. กับ สถานศึกษาสังกัด สอศ. โดยการทบทวนข้อตกลงวิธีปฏิบัติงานที่ผ่านมาให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติที่ตรงกัน และทำการตกลงในรายละเอียดเพื่อขจัดปัญหาที่เคยเกิดขึ้น แล้วนำข้อสรุปจัดทำเป็นคู่มือที่แสดงแนวทางการดำเนินงานของโครงการที่ชัดเจนในช่วงต่อไป คู่มือการดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการดำเนินงานโครงการจากภาครัฐ นอกจากนี้หากได้มีการกำหนดแผนงานและตัวชี้วัดการดำเนินงานให้ชัดเจน จะเป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานได้ทันเวลา โดยคู่มือในการดำเนินงานดังกล่าวควรมีสาระที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสถาบันคู่สัญญา การจัดทำหลักสูตร แผนการจัดการเรียนการสอน ในประเภทวิชาต่างๆ รวมทั้ง แนวทางการประเมินผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียน การพิจารณาการจบหลักสูตรให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการ ต่อไป

2. ข้อเสนอด้านคณะกรรมการดำเนินงาน ควรมีคณะกรรมการในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำให้ชัดเจนในระดับกระทรวง เพื่อประสานและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินงานในการส่งทอดวิธีการดำเนินงานโครงการ ฯ ไปยังสถานศึกษา โดยผ่านศึกษาธิการจังหวัดซึ่งจะสามารถประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ได้ในระดับจังหวัดต่อไป

3. ข้อเสนอแนะด้านสถานศึกษา (ระดับปฏิบัติการ) ควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- นางคิลิน โมสิกะ. (4 มีนาคม 2558) "นโยบายสำคัญของอาชีวะ", ไทยรัฐออนไลน์
สืบค้นจาก
http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=40691&Key=news_act (วันที่เข้าถึง 14 กรกฎาคม 2562)
- วรเดช จันทรศร. (2559). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **โครงการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เล่มที่ 1 : การศึกษาในระดับมหภาค**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)**.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.ศรีวิไล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **รายงานการประชุมพิจารณา**

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Translated Thai References

- Chadharasorn, W. (2016). **Theories of Policy Implementation**. Bangkok : Prik Wan Graphic Co., Ltd.
- Mosika, N. (4 March 2015), Core Policy of Vocation, **Thairath Online**, Retrieved from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=40691&Key=news_act (Accessed 14 July 2019)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2002). **Project on Development of Thai Competitiveness Volume 1: Macro Study**. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board
- Office of the Vocational Education. (2017). **Guide to Joint Education Management Between Vocational Education and Senior High School (Twin Education)**. Bangkok: S. Sriwilai Co., Ltd.
- Office of the Vocational Education. (2017). **Meeting Report for Consideration about Observation and Recommendation of Commission of Sport and Education of National Legislative Assembly Related to Guide to Joint Education Management Between Vocational Education and Senior High School (Twin Education)**. Bangkok: Office of the Vocational Education